

Avdelning: Plan och miljö
Handläggare: Nicklas Johansson
Telefon: 08-508 28 815
Fax: 08-508 28 808
E-post: nicklas.johansson@miljo.stockholm.se

MHN 2006-01-24 p 9.4

Förslag till Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat

Remiss från Stockholms marknämnd och Stockholms stadsbyggnadsnämnd

Förslag till beslut

1. Tillstyrka inrättande av Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat, under förutsättning att:
  - Föreskrifterna ändras enligt förvaltningens förslag för att förtydliga undantagen samt vad gäller ikraftträdande och badförbud i Stockholms hamnområde
  - Områdena under broarna i västra och östra delen av Årstaskogen tas med i reservatet
2. Hammarbyskogen och Hammarbybacken bör skyddas som naturreservat

Carl-Lennart Åstedt

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Förvaltningen välkomnar förslaget till naturreservatet Årstaskogen-Årsta holmar. Det 92 hektar stora naturområdet har viktiga ekologiska, kulturhistoriska och rekreativa värden. Skyddet av området ligger i linje med stadens miljömål om att grön- och blåtor ska bevaras för den biologiska mångfalden och skydda spridningsvägar samt bevara viktiga rekreationsområden för allmänheten. Förvaltningen föreslår dock en del kompletteringar till förslaget.

Utöver det område som presenteras i förslaget anser förvaltningen att områdena under broarna i västra och östra delen av Årstaskogen ska ingå i reservatet.

Vidare behövs Hammarbybacken och Hammarbyskogen, för rekreation och inte minst för att trygga en grön förbindelse med Tyrestakilen, skyddas som naturreservat.

Bilaga

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har mottagit rubricerade förslag till naturreservat för Årstaskogen-Årsta holmar i remiss från Stadsbyggnadskontoret och Markkontoret i Stockholm för yttrande senast 2005-01-31. Ärendet har samtidigt remitterats till berörda sakägare, intresseorganisationer och institutioner samt till berörda nämnder och bolag inom staden. Förslaget i sin helhet med föreskrifter och skötselplan kan läsas på www.stockholm.se/sbk under "Planering på gång", "Grönstrukturplanering".

I stadsbyggnadsnämnden, 2005-08-29, gjordes ett särskilt uttalande av (s), (v) och (mp) enligt följande: "Majoriteten vill se att även områdena under broarna i västra och östra delen av Årstaskogen omfattas av skydd då dessa områden utgör svaga och viktiga förbindelselänkar till angränsande grönområden." Stadsbyggnadskontoret och Markkontoret önskar därför få remissinstansernas synpunkter på en sådan avgränsning av naturreservatet.

Förslaget till reservatsbildningen har föregåtts av att ett gediget underlag tagits fram som skildrar områdets kvaliteter ur rekreationsmässiga, naturvetenskapliga och kulturhistoriska aspekter.

Miljöförvaltningen har deltagit i en referensgrupp, som i övrigt bestått av representanter för Stadsbyggnadskontoret, Markkontoret, Enskede-Årsta, Liljeholmens och Maria Gamla stans stadsdelsförvaltningar, Idrottsförvaltningen och Stadsmuseet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen välkomnar förslaget till naturreservat. Skyddet av området ligger i linje med stadens miljömål om att grön- och blåtor ska bevaras för den biologiska mångfalden och skydda spridningsvägar samt bevara viktiga rekreationsområden för allmänheten. Förvaltningen föreslår dock en del ändringar för att tydliggöra beslut och föreskrifter.

Årstaskogen-Årsta holmar är ett mycket viktigt område på biotop- och ekosystemnivå framför allt med tanke på det tätortsnära läget. Området är viktigt som sammanbindande länk mellan Ekerökilen i väst och Tyrestakilen i sydost (i viss mån även med Bornsjökilen i sydväst) i den regionala grönstrukturen. Att skydda naturvärden ställer stora krav på ett väl avvägt nyttjande av naturresurserna i området. Vissa naturvärden tål mer störningar än andra. Förvaltningen anser att tillgängligheten till och på Årsta holmar inte får öka med hänsyn till de höga bevarandevärdena.

På Årsta holmar finns för Stockholm en unik naturkvalitet i form av relativt ostörd "vildmark" med rovfåglar, näktergal och andra arter ovanliga så här nära Stockholms city. Årstaskogen och Årsta holmar har även besökts av den rödlistade arten lundsångare (hotkategori VU: sårbar), en mycket ovanlig art i Stockholmsområdet. Den häckar i gammal, tät skog, ofta med rik undervegetation. Enligt svensk fågelatlas är skogens ålder och struktur den viktigaste faktorn för lundsångaren snarare än vilka träd som växer där. Denna artförekomst är en god indikator på Årstaskogen-Årsta holmars biologiska värden.

Syftet med reservatsbildningen i Årstaskogen är att säkra ett för friluftslivet och den biologiska mångfalden viktigt naturområde. Syftet är enligt förvaltningens mening väl genomtänkt och formulerat. Reservatsföreskrifterna är till för att trygga syftet. Genom att inte underlätta tillgängligheten till Årsta holmar anser förvaltningen att de ekologiska bevarandevärdena kan säkerställas på ett tillfredsställande sätt. Ovan angivna förhållningssätt medger utveckling för rekreation och friluftsliv i Årstaskogen, medan den biologiska mångfalden får högsta prioritet inom de delar av reservatet där de biologiska

bevarandevärdena är som högst dvs. Årsta holmar. På så sätt kan naturreservatet ge olika tonvikt åt de viktigaste bevarandevärdena i olika delar av reservatet, samtidigt som en helhetssyn garanterar alla de aspekter – rekreation, kulturhistoria, grönstruktur och biologisk mångfald - som förs fram i syftet.

Synpunkter på specifika avsnitt i föreskrifterna

Föreskrifter ska enligt Naturvårdsverkets allmänna råd utformas så att syftet med naturreservatet uppnås. Det är mycket viktigt att bestämmelserna är så tydliga och entydiga som möjligt för att såväl mark- och sakägare som reservatets många besökare lätt ska kunna tolka och följa dem utan onödiga missförstånd eller konflikter. Tydliga föreskrifter underlättar också för Miljö- och hälsoskyddsnämnden att utöva en ändamålsenlig tillsyn i naturreservatet.

Föreskrifterna är till för att reglera verksamheter som kan påverka syftet, de ska precisera vad som är tillåtet respektive förbjudet.

Undantag

I föreskrifterna som berör markägare och sakägare finns flera undantag beskrivna. Dessa undantag bör enligt förvaltningen förtydligas, då vissa uppräknade åtgärder bör falla under dispens- eller tillståndspliktiga åtgärder.

Vissa av dem gäller löpande åtgärder såsom normal skötsel av områdets byggnader och anläggningar samt för åtgärder enligt reservatets skötselplan såsom underhåll av vägar, skyltar etc. vilket är helt i sin ordning. Utöver dessa räknas dock upp en rad åtgärder t.ex. arbeten som Banverket kan behöva göra på gamla och nya Årstabron samt förbättringsåtgärder i Stockholm vattens regi av Årstatunnlarna som mynnar vid Årstabrons fästen. Löpande åtgärder som inte är utrymmeskrävande samt som sker i objektets omedelbara närhet bör enligt förvaltningen undantas. Åtgärder vilka däremot kräver stora utrymmen och uppsättning av byggbaracker osv. borde enligt förvaltningens mening vara dispens- eller tillståndspliktiga och prövas gentemot naturreservatets syften när de utförs.

Vidare anser förvaltningen att det inte är orimligt att kräva tillstånd för vissa undantag särskilt med tanke på att tillståndprocessen genom delegation till Stadsbyggnadsnämnden underlättats. Ett tillståndsförfarande ger också utrymme för kulturhistorisk, ekologisk och eventuell annan kompetens som finns tillgänglig inom staden att yttra sig innan dessa åtgärder förverkligas. Detta bland annat för att säkerställa att åtgärder görs vid rätt tidpunkt och vid rätt plats vilket kan ha stor betydelse för reservatets bevarandevärden.

Ikraftträdande

Förvaltningen förordar att stycket om ikraftträdande ändras till följande lydelse:

"Beslutet vinner laga kraft tre veckor efter underrättelse om beslutet inte beslutet överklagas. Ordningsföreskrifterna, enligt 7 kap 30 § miljöbalken, ska dock träda i kraft även om beslutet överklagas."

Andra gällande föreskrifter

Vad gäller badning i Årstaviken vill förvaltningen påpeka att Årstaviken ingår i Stockholms hamnområde och att det råder badförbud i hela hamnområdet förutom vid av staden iordningställda strandbad. Badförbudet i Årstaviken råder inte på grund av otjänlig vattenkvalitet.

Gränsdragning

Hammarbyskogen väster om Hammarbybacken är välbesökt av friluftsliv och utgör även en viktig grön länk, en av de sista återstående, till Årtaskogen. I stadsbyggnadskontorets och markkontorets gemensamma tjänsteutlåtande redovisas att i arbetet med Sickla-Skarpnäcks naturreservat fördes diskussioner om att utreda skydd för Hammarbyskogen.

Stadsbyggnadskontoret ansåg då att ett eventuellt skydd enligt miljöbalken istället skulle utredas i samband med utredningen för skydd av Årtaskogen. Senare i tjänsteutlåtandet, under rubriken avgränsning, redovisas att avvägning gjorts mot andra intressen vid avgränsningen och att ex.vis Hammarbyskogen undantagits pga att staden kommer att behöva handlingsfrihet i samband med utbyggnaden av Hammarby sjöstad. Kontoren menar att det är viktigt att behoven av att stärka den gröna förbindelsen iakttas i planeringen. Vidare kan skötselplaner och skyddsbestämmelser för vegetation kopplas till detaljplaner.

Förvaltningen anser att det är olyckligt att Hammarbyskogen och Hammarbybacken inte tagits med i naturreservatsbildningen även denna gång. Den kvarvarande spridningsvägen mellan Årtaskogen och Tyrestakilen, löper en risk att skäras av utan skydd. Området bör därför skyddas som naturreservat.

Stadsbyggnadsnämnden särskilda uttalande där den vill se att även områdena under broarna i västra och östra delen av Årtaskogen omfattas av skydd anser förvaltningen vara ett bra initiativ. Förvaltningen ser gärna en förtydning av områdets utbredning men tolkar "områdena under broarna" som de återstående grönområden på andra sidan broarna d.v.s. vid Sjövik i väster och vid Skansbacken i öster. I miljöbalkens förarbeten markeras att en helhetssyn bör präglade användningen av skyddsinstitutet. Vid bestämmandet av gränserna för ett naturreservat bör det beaktas att skyddsvärden med avseende på biologisk mångfald kan behöva en "buffertzona". Med det menas att ett naturreservat kan täcka en större yta än det område, Årtaskogen mellan broarna och Årsta holmar, som är i omedelbart behov av skydd. "Buffertzonen" i detta fall skulle då vara den återstående grönstruktur som förbinder Årtaskogen-Årsta holmar med regionens gröna kilar. Förvaltningen är positiv till en utökad avgränsning enligt stadsbyggnadsnämndens uttalande.

Värdebeskrivning och skötselplan

Skötselplanens indelning i områdets bevarandevärden, generella skötselanvisningar av densamma och geografiska målområden med prioriterade åtgärder ger god vägledning för skötselns inriktning på olika bevarandevärden.

Överlag anser förvaltningen att skötselplanen kompletteras med tydliga, så långt det är möjligt uppföljningsbara målformuleringar som kopplar till naturreservatets syfte och bevarandestatus. Detta underlättar både för skötselåtgärder, prioritering etc. och för Miljöförvaltningens tillsyn i reservatet.

I skötselplanen, Bilaga 2 (sid. 14), står angivet att bl.a. att slaguggla är en av Årsta holmars fågelarter. Förvaltningen har inte kännedom att slaguggla ens skulle ha påträffats på Årsta holmar inom modern tid. Noteringen bör tas bort.

Bilagor:

Bilaga 1	Remissbrev och beslut i Marknämnden och Stadsbyggnadsnämnden.
Bilaga 2	Beslutskarta med avgränsning.

Dnr 2005-006678-299
2006-01-10